

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

KLAGE FRA A, PÅ TINGRETTSDOMMER B, X TINGRETT. SAK NR 82/04.

Tilsynsutvalget for dommere har i møte 13. desember 2004 truffet vedtak i ovennevnte sak.

Vedtaket er truffet av følgende medlemmer: Anne Lise Rønneberg, leder, Halvor Kjølstad, Trine Buttingsrud Mathiesen, Wenche Frogn Sellæg og Eva Nygaard Ottesen. Eva Nygaard Ottesen har tiltrådt utvalget i stedet for Jon Høyland, som er inhabil.

Ved brev av 22. september 2004 har A, innsendt klage på tingrettsdommer B, X tingrett. Klagen er forelagt for dommeren til uttalelse, og embetsleder er orientert om klagen. Begge har avgitt uttalelse. A har kommet med supplerende redegjørelse 14. oktober 2004.

A har i hovedsak vist til følgende:

Som saksøker i en barnefordelings sak er han lite fornøyd med den informasjon eller mangel på sådan som han fikk fra dommeren i saken. Ikke på noe tidspunkt var det mulig å få informasjon om hvor han kunne studere lignende saker, hva rettspraksis er i tilsvarende saker, omkostninger i forbindelse med en stevning eller samtale med en dommer for å få informasjon og råd. Han fikk stort sett beskjed om å vente, da saken ville "gå sin gang".

Det kom som en stor overraskelse da han ble dømt til å betale motpartens advokat omkostninger med vel kr 40.000 innen 14 dager. Da han så henvendte seg til tingretten for å betale, fikk han på nytt beskjed om å vente. Til slutt fikk han beskjed om at han kunne henvende seg til skattefogden.

Under hovedforhandlingen ble han til tider mobbet på en krenkende måte med bl.a. følgende utsagn "Nå kan du leke advokat". Han fikk ikke krysseksaminere motparten på samme måte som han ble krysseksaminert av hennes advokat. Dette var en urimelig forskjellsbehandling og alvorlig vurderingsfeil fra dommerens side.

Rettens fordeling av saksomkostninger og fakturakontroll er direkte feil og mangelfull.

Tingrettsdommer B har i hovedsak uttalt følgende:

Hun er ukjent med i hvilken utstrekning A tok eller hadde kontakt med rettens kontor før stevning ble satt opp. Saken ble fordelt til henne som dommer, og det ble avholdt saksforberedende rettsmøte i juni 2004. A møtte uten prosessfullmektig. Ved rettsmøtets start orienterte hun om den videre saksbehandling, slik som hvem som ville få ordet og når, rollefordelingen mellom dommeren og den sakkyndige som var til stede m.v. Ingen av partene hadde på forespørsel noen merknader til fremgangsmåten. Under rettsmøtet fikk A ordet på lik linje med motpartens advokat. Han avga også partsforklaring.

Etter dette, og forut for hovedforhandlingen, skal A ha vært i kontakt med rettens kontor, uten at dette var med henne. Hun er ukjent med antall ganger han har hatt slik kontakt, og det nærmere innhold av samtalene.

Under hovedforhandlingen møtte A fortsatt uten prosessfullmektig. Innledningsvis ble det også denne gangen orientert om den videre prosessen, herunder når og hvor mange ganger han ville få ordet. A fikk beskjed om at han i tillegg til partsforklaringen, skulle få ordet på lik linje med den andre parts prosessfullmektig for innledning og prosedyre. Det ble orientert om hva dette i hovedsak skulle inneholde. Hun kan ikke erindre å ha uttalt at ”nå kan du leke advokat”, noe som heller ikke ville vært naturlig å si i et rettsmøte. A fikk anledning til å stille spørsmål til den annen part på lik linje med en prosessfullmektig. Dommeren grep inn en gang da spørsmålsstillingen etter hvert utviklet seg til å bli usaklig og tenderte mot det sjikanøse. Hun er usikker på om hun måtte gripe inn mer enn en gang. A fikk atskillig større spillerom ved spørsmålsstillingen enn det som tillates av en advokat. A ble ikke mobbet på noen krenkende måte.

Hva angår saksomkostningene, vises til dommens begrunnelse.

Om oppfølging etter domsavsigelsen, skal en saksbehandler ved rettens kontor ha nevnt at A har vært i kontakt med rettens kontor. Det har ikke vært noen personlig kontakt mellom dommeren og A etter at retten ble hevet.

Embetsleder har i en kort uttalelse opplyst at han kan huske at han og tingrettsdommeren forut for hovedforhandlingen i saken drøftet hva som kan være en hensiktsmessig fremgangsmåte når en av partene er selvprosederende. Inntrykket var at tingrettsdommeren var godt forberedt, og at hun var innstilt på å finne en form som lot den selvprosederende part få presentere sin sak og ivareta sine interesser.

Han er ellers kjent med at A flere ganger har vært innom tingrettens kontor, dels for å levere dokumenter, dels fordi han hadde spørsmål, bl.a. om fremdriften av saken.

Utvalget har innhentet uttalelse fra psykologspesialist C. Hun var rettsoppnevnt sakkyndig i saken og deltok både under saksforberedelsen samt under hovedforhandlingen. Etter å ha presisert at hun ikke kjenner til noen mulig kontakt mellom A og sorenskriverkontoret utenom rettsmøtene, uttaler hun følgende:

”Jeg vurderer at tingrettsdommer B forholdt seg til A på en nøytral og korrekt måte under rettsforhandlingene, og tar avstand fra beskrivelsene om mobbing og krenkende holdning. Hun satte grenser for antall spørsmål hver av partene fikk i krysseksaminasjon, men jeg opplevde ingen forskjellsbehandling av partene. A ble imidlertid satt grenser for enkelte ganger idet han kom med usaklige utbrudd under forhandlingene. Jeg vurderer denne grensesettingen som helt adekvat.”

Videre har utvalget innhentet uttalelse fra advokat D, som representerte motparten under saken. Han har tatt avstand fra klagerens påstander, og har bl.a. uttalt at ”Både dommer og sakkyndig utviste etter mitt syn meget stor tålmodighet overfor klager...”. Advokat D er uenig i at A har hatt grunn til å føle seg mobbet, og at han har opplyst at han som advokat har opplevd det som ”veldig vanskelig å forholde seg til klager på en konstruktiv måte. At han gjennom domstolsbehandlingen har møtt liten forståelse for sine synspunkter i saken har sannsynligvis også farget hans syn på selve behandlingen av denne”.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Utvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf domstolloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har heller bedt om dette.

Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf domstolloven § 236 første ledd. Dette forutsetter med andre ord at dommeren kan bebreides sin handlemåte.

Utvalget har forståelse for at en selvprosederende part har spørsmål og behov for råd og informasjon når han møter i retten. Utvalget finner det noe uklart i hvilken grad de av hans klagepunkter som ikke gjelder rettsmøtene egentlig er rettet mot dommeren, eller mot andre ansatte ved rettens kontor. I klagen skriver han innledningsvis om henvendelser til "X tingrett", og mye tyder på at det kan være andre enn dommeren han har hatt kontakt med.

Det fremgår av tingrettsdommerens uttalelse at hun mener å ha gitt ham nødvendig veiledning og råd i forbindelse med gjennomføringen av rettsmøtene. Når det gjelder en selvprosederende parts anledning til å eksaminere motparten, eventuelt vitner, bemerkes at dommeren overfor denne – på samme måte som overfor en advokat - har rett og plikt til å gripe inn hvis hun mener at eksaminasjonen foregår på en uheldig måte. I barnefordelingssaker er det ikke uvanlig at sterke følelser settes i sving når partene møtes i retten, noe både forklaringer og eksaminasjon til tider kan bære preg av.

Det er åpenbart at partene – klageren og dommeren - ut fra sine forskjellige ståsteder har til dels svært ulik oppfatning av hva som har foregått under forhandlingene. Imidlertid kan ikke utvalget finne det godt gjort at dommeren i denne saken har opptrådt i strid med god dommerskikk. Utvalget legger atskillig vekt på uttalelsen fra psykologspesialist C, som burde ha alle forutsetninger for å vurdere måten forhandlingene ble gjennomført på, ikke minst i forhold til den selvprosederende parten, A.

For øvrig viser utvalget til embetsleders uttalelse, hvor det fremgår at dommeren forut for hovedforhandlingen var særlig oppmerksom på at det ville møte en selvprosederende part, og at det i denne situasjonen var viktig å tenke gjennom fremgangsmåten.

Etter dette er det ikke grunnlag for disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B.

Når det gjelder den del av klagen som gjelder rettens omkostningsavgjørelse, må klagen avvises. Dette følger av domstolloven § 234 fjerde ledd, som sier at utvalget ikke kan vurdere "forhold som kan overprøves etter reglene i rettspleielovgivningen for øvrig". Dette betyr at dersom forholdet kan angripes ved kjæremål eller anke til høyere domstol, kan utvalget ikke vurdere dette. Omkostningsavgjørelsen er nettopp et slikt forhold, som eventuelt kunne vært påkjært til lagmannsretten. Det er uten betydning om kjæremålsadgangen har vært benyttet eller ikke.

Tilsynsutvalget for dommere har etter dette truffet slikt enstemmig vedtak:

1. Klagen avvises for så vidt den gjelder misnøye med rettens omkostningsavgjørelse.
2. Det foreligger ikke grunnlag for anvendelse av disiplinærtiltak overfor tingrettsdommer B, X tingrett.

Tilsynsutvalgets vedtak kan ikke påklages etter forvaltningslovens bestemmelser. Partene kan bringe vedtaket inn for domstolene ved søksmål. Søksmålsfristen er to måneder fra partene fikk underretning om vedtaket. Det vises for øvrig til domstoloven § 239.

Kopi av dette vedtak sendes sorenskriveren i X til orientering.